

Aicinām piedalīties vēža profilakses projektā GISTAR!

Problēmas aktualitāte

Kuņģa un kolorektālā vēža izplatība ir ļoti nopietna problēma Austrumeiropas valstīs, tostarp Latvijā, Krievijā un Baltkrievijā. Šo vēžu izraisītā mirstība ir augsta. Kolorektālais (resnās un taisnās zarnas) vēzis un kuņģa vēzis ir visvairāk izplatītie gremošanas trakta ļaundabīgie audzēji pasaulē. Agrīni diagnosticējot, daudzus no tiem var novērst, lielu daļu no audzējiem var sekmīgi izārstēt.

Eiropas Komisija rekomendē veikt sekojošu **skrīningu** (agrīnu diagnostiku) šādu ļaundabīgo audzēju atklāšanai: mammogrāfiju - krūts vēža atklāšanai, onkocitoloģiskās uztriepes - dzemdes kakla vēža atklāšanai un slēpto asiņu testu - kolorektālā vēža atklāšanai. Katrs no šiem skrīningiem ļauj pagarināt mūžu un ir ekonomiski pamatots. Latvijā no 2009. gada janvāra uzsākts krūts vēža, dzemdes kakla un kolorektālā vēža organizēts skrīnings. Diemžēl jāatzīst, ka Latvijas iedzīvotāju atsaucība ir zema, bet Krievijā un Baltkrievijā – onkoloģiskā skrīninga programmas nav vēl uzsāktas.

Ņemot vērā kuņģa un zarnu vēža augsto izplatību Austrumeiropā, kā arī kolorektālā vēža skrīninga efektivitātes pierādījumus, kas gūti 2011. gadā Eiropas Sociālā fonda atbalstītā projekta „Agrīnas audzēju diagnostikas un novēršanas starpdisciplināra izpētes grupa” (Nr.2009/0220/1DP/1.1.1.2.0/09/APIA/VIAA/016) ietvaros, Latvijas Universitāte (LU) sadarbībā ar Starptautisko Vēža izpētes aģentūru (IARC), Krievijas un Baltkrievijas pētnieciskajiem centriem strādā pie jauna pētījuma kuņģa vēža izraisītās mirstības samazināšanai, veicot *H.pylori* eradikāciju un nosakot pepsinogēnu līmeni (**GISTAR**). Plānots projektā iesaistīt 30 000 Latvijas,

Krievijas un Baltkrievijas iedzīvotājus, kuru vecums ir no 40 līdz 64 gadiem.

Pilotpētījums

Pirms apjomīgā pētījuma uzsākšanas 2013. gadā Latvijas un Baltkrievijas pierobežas pilsētās paredzēts veikt pilotpētījumu, aptverot 1 tūkstoši Latvijas iedzīvotāju un 2 tūkstošus Baltkrievijas iedzīvotāju vecuma grupā no 40 līdz 64 gadiem. Iespējama arī citu centru iesaistīšanās. Pilotpētījumā iesaistītie centri varēs turpināt dalību arī **GISTAR** pamatpētījumā, kas ļaus ievērojami palielināt izmeklēto iedzīvotāju skaitu attiecīgajā reģionā.

Projekta mērķis

GISTAR pētījums izstrādāts, lai meklētu jaunas skrīninga metodes kuņģa vēža izraisītās mirstības samazināšanai reģionos ar augstu vēža izplatību. Projekta uzdevumi ir atrast jaunas agrīnas vēža diagnostikas metodes, apstiprināt to efektivitāti, tādējādi rodot iespējas samazināt šo saslimšanu izraisīto mirstību.

Projekta ieviešana

Speciāli apmācīts medicīnas personāls LU vadībā aicinās piedalīties pētījumā tos iedzīvotājus, kuru vecums ir 40 līdz 64 gadi, un kuriem iepriekš nav ticis atklāts neviens no ļaundabīgiem kuņģa audzējiem. Tie, kuri piekritīs piedalīties, tiks uzaicināti uz interviju, lai noskaidrotu viņu veselības stāvokli, iepriekš pārslimotās slimības, kā arī veselību ietekmējošus dzīvesveida faktoros. Tiem, kam būs nepieciešama tūlītēja medicīniska palīdzība, tiks nozīmēti izmeklējumi vai ārstēšana. Pārējie, kam netiks atklātas slimības pazīmes, tiks aicināti veikt GISTAR projektā paredzētos asins un fēču (izkārnījumu) izmeklējumus. Pacienti, kuru

Gastrointestinal cancer prevention study by predicting atrophic gastritis and colorectal lesions

izmeklējumos tiks atklātas novirzes no normas, tiks aicināti uz tālāku padziļinātu izmeklēšanu (endoskopiju). Pētījumā iekļautie iedzīvotāji tiks novēroti turpmāko 15 gadu periodā, nepieciešamības gadījumā - ilgāk.

Kādi būs ieguvumi un priekšrocības dalībniekiem?

- Veselības stāvokļa izvērtējums un tādu riska faktoru atklāšana, kas prasa papildus izmeklēšanu.
- Vairākumam dalībnieku tiks veikti izmeklējumi kuņģa un kolorektālā vēža agrīnai atklāšanai. Ja tiks atklātas novirzes no normas, tiks veikti padziļināti izmeklējumi.
- Atklājot *helicobaktērijas* klātbūtni kuņģī, tā kā tā var izraisīt kuņģa vēzi, dalībniekiem tiks piedāvāta bezmaksas ārstēšana baktērijas izskaušanai.
- Visiem izmeklējumiem tiks nodrošināta augsta kvalitāte.
- Visa pētījuma laikā tā dalībnieki varēs saņemt kvalificētu speciālistu konsultācijas.

Kādi būs ieguvumi pētījumā iesaistītajām pašvaldībām?

- Pastiprināta sabiedrības uzmanības pievēršana veselības jautājumiem un onkoloģijas problēmai.
- Papildus iespējas pašvaldības iedzīvotājiem saņemt augstas kvalitātes veselības aprūpi.
- Mirstības mazināšanās, t.sk. mazināsies darba spējīgo iedzīvotāju mirstība.
- Informācija par veselību ietekmējošiem iedzīvotāju paradumiem.
- Vietējā medicīnas personāla profesionālās kvalifikācijas celšana.
- Pārrobežu sadarbības veicināšana.
- Nākotnes perspektīva piesaistīt budžetam papildus projektu līdzekļus.

Kas tiks piedāvāts un apmaksāts no Latvijas Universitātes piesaistītiem centralizētiem finanšu līdzekļiem?

- Pētījuma sagatavošana, vadīšana un tā kvalitātes nodrošināšana.
- Sadarbības līgumu izstrāde.
- Vietējo speciālistu apmācības.
- Projekta realizācijai nepieciešamās informācijas un materiālu piegāde.
- Vienotas drošas datu uzskaites sistēmas izstrāde, datu droša glabāšana.
- Paraugu transportēšana un glabāšana, centralizēts laboratoriju atbalsts.
- bezmaksas medikamenti iedzīvotāju ārstēšanas nodrošināšanai (pirms izmeklējumiem, *Helikobaktērijas* ārstēšanai).
- Ekspertu piesaiste visās jomās visa projekta norises laikā.
- Līdzdalība turpmāku projektu sagatavošanā papildus līdzekļu piesaistei.

Kāds būtu nepieciešamais pašvaldības atbalsts?

- Projekta koordinēšana lokālā līmenī sadarbībā ar LU un vietējiem pētniekiem.
- Atbalsts informācijas izplatīšanā iedzīvotājiem.
- Atbalsts paraugu transportēšanas nodrošināšanai.
- Nepieciešamības gadījumā - pētījumā iesaistīta personāla uzturēšanās izdevumu segšana.
- Pētījuma norisei nepieciešamās infrastruktūras nodrošināšana (telpas, transports, sakari).
- Medicīnisko izmeklējumu, kas netiek apmaksāti no valsts (piem., augšējā endoskopija), izmaksu kompensēšana vietējām ārstniecības iestādēm.

Tādējādi, tiek plānots, ka Latvijas Universitāte nodrošinās pētījuma vadību un koordināciju, cieši sadarbojoties ar vietējo varu. Projekta ieviešanu uz vietām nodrošinās apmācītu vietējo medicīnas darbinieku (pētnieku) komanda.

GISTAR projekta plānošanas sanāksmes dalībnieki Rīgā 2012. gada 22.-23. martā.

Ja esat ieinteresēti piedalīties GISTAR projektā, lūdzam sazināties ar mums:

*Latvijas Universitāte, Medicīnas fakultāte,
Skrīninga diagnostikas laboratorija.
Pasta adrese: Ilūkstes iela 45, Rīga, LV-1073, Latvija
E-pasts: gistar@gistar.eu*

Vairāk informācijas par projektu:

www.gistar.eu

**Latvijas Universitāte aicina
Latvijas, Krievijas un Baltkrievijas partnerus
iesaistīties GISTAR projektā!**

GISTAR

*Daudzcentru randomizēts
pētījums kuņģa vēža izraisītās
mirstības samazināšanai, veicot
H.pylori eradikāciju un nosakot
pepsinogēnu līmeni*

Rīga, 2012

*Projektu atbalsta:
Starptautiskā Vēža pētniecības aģentūra
(IARC)*

International Agency for Research on Cancer

